

Rafał Skibicki
(Uniwersytet Wrocławski)

SPOSOBY USTALENIA WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA W PRZYPADKU NARUSZENIA PRAW AUTORSKICH W RAMACH DZIAŁALNOŚCI PORTALU INTERNETOWEGO W PRAKTYCE SĄDOWEJ NA TLE WYROKU SA W WARSZAWIE Z DN. 29 SIERPNI 2017 R. W SPRAWIE O SYGN. AKT VI ACA 600/16

ABSTRACT

**METHODS OF SETTING THE AMOUNT OF COMPENSATION
IN THE EVENT OF COPYRIGHT INFRINGEMENT IN THE CONTEXT OF WEB PORTAL
ACTIVITIES IN JUDICIAL PRACTICE AGAINST THE BACKGROUND OF THE JUDGMENT OF
COURT OF APPEAL IN WARSAW OF AUGUST 29 2017 IN CASE VI ACA 600/16**

Never before has the infringement of copyrights been such an easy task. The main reason behind that is the Internet and the illegal sharing of the works which goes together with it. It is often said that law can not keep up with the technic. The same happens in this case. What is more, it seems that latest judgments have even weakened the protection of copyrights. In my paper I describe claims available for the authors, with a particular consideration of the claim for compensation for damages on general terms, especially in the light of the precedent judgment of the Court of Appeal in Warsaw from August 29, 2017 (case reference number: VI ACa 600/16).

KEYWORDS: copyright, Internet, compensation, copyright infringement, illegal distribution.

Wstęp

W dobie społeczeństwa cyfrowego Internet daje wręcz nieograniczone możliwości. Możliwości zarówno dobre jak i złe. Możliwości, za którymi w obliczu

codziennego rozwoju próbuje nadążyć prawo. W szczególności dotyczy to prawa autorskiego, którego naruszenie, tak jak nigdy wcześniej, stało się niezwykle częste i wręcz banalnie proste. Skalę zmian do jakich zaszło od roku 1994 (czyli roku wejścia w życie obowiązującej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych) najlepiej zaobserwować porównując wraz z czasami obecnymi. To już nie lata dziewięćdziesiąte XX wieku, kiedy najpopularniejszy sposób naruszenia praw autorskich wymagał korzystania ze specjalistycznego i drogiego sprzętu w postaci kserokopiarek czy nagrywarek. Sam rok 1994 r. w którym ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych weszła w życie, był pod względem rozwoju techniki zupełnie inny od roku 2018 r. Komputery osobiste stanowiły wtedy rzadki luksus, gigant z Redmont – Microsoft ledwo co wszedł na Polski rynek prezentując pierwsze wersje systemu Windows¹. Wreszcie, co jest najistotniejsze, dopiero wtedy umożliwiono uzyskanie dostępu do Internetu dla osób prywatnych². Jak to wygląda na przełomie lat 2017/2018? Zgodnie z najnowszym raportem Głównego Urzędu Statystycznego przynajmniej jeden komputer w domu ma blisko 82% gospodarstw domowych, z których wszystkie mają dostęp do Internetu, z czego aż 78% dostęp do Internetu szerokopasmowego³. Nie da się ukryć, że są to dwie kompletnie odmienne od siebie rzeczywistości.

Istotnym problemem związanym ze zjawiskiem komputeryzacji i informatyzacji Polski jest także zjawisko tzw. piractwa internetowego, czyli wytwarzania lub rozpowszechniania za pomocą Internetu produktów z naruszeniem praw własności intelektualnej⁴. Zgodnie z najnowszym raportem „Piractwo w Internecie, straty dla Kultury i Gospodarki” opublikowanym przez Deloitte Advisory Sp. z o.o., szacuje się, że w zjawisko to zamieszany jest co trzeci Polak (ok. 12 milionów osób), powodujący 3 mld zł straty dla PKP Polski, co więcej z tendencją wzrostową w wysokości 3,5% rocznie⁵.

1 W. Kowasz, *15 lat Microsoftu w Polsce*, <https://www.dobreprogramy.pl/15-lat-Microsoftu-w-Polsce,News,7358.html> [dostęp: 25.02.2018].

2 J. Rafa „*Internet w Polsce – historia, stan obecny i perspektywy rozwoju*”, <http://web.archive.org/web/20020102190527/http://www.wsp.krakow.pl:80/papers/trzebinia.html> [dostęp: 25.02.2018].

3 Główny Urząd Statystyczny, *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2017 r.*, Warszawa 2017.

4 J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo Autorskie*, Warszawa 2016, s. 619.

5 Deloitte Advisory Sp. z o.o., *Piractwo w Internecie – straty dla kultury i gospodarki. Analiza wpływu zjawiska piractwa internetowego na gospodarkę Polski na wybranych rynkach kultury*, Warszawa 2017.

Roszczenia kompensacyjne uprawnionego

Nie da się ukryć tym samym, że piractwo w Internecie to realny problem, z którym zarówno twórcy jak i ustawodawca próbują walczyć na różne sposoby. W art. 79 ust. 1 pkt 3 PA, ustawodawca wskazał dwa roszczenia odszkodowawcze uprawnionego w wypadku powstania szkody wyrządzonej naruszeniem jego autorskich praw majątkowych. Po pierwsze uprawniony może żądać zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w wypadku zawinionego naruszenia – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu. Po drugie jest to naprawa szkody na zasadach ogólnych, czyli na zasadach odpowiedzialności deliktowej przewidzianej w art. 415 i następnym kodeksu cywilnego⁶.

Pierwsze z wymienionych uprawnień, pomimo wyraźnej obecności w przepisach ustawy, jest w świetle najnowszego orzecznictwa uprawnieniem dyskusyjnym. Już od samego początku obowiązywania tej regulacji, wskazywano, że jest to swojego rodzaju kara cywilizacyjna, nieznaną innym europejskim ustawom autorskim⁷. Uznawano je nawet za instytucję będącą w rzeczywistości nadużyciem prawa⁸. Wątpliwości, co do konstytucyjności w zakresie trzykrotności wynagrodzenia, rozwiął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 VI 2015 r., sygn. akt SK 32/14, w którym orzekł o niekonstytucyjności tego przepisu. Potwierdził tym samym liczne głosy doktryny wskazując, że: „ustawodawca zapewnił jednak uprawnionym z tytułu autorskich praw majątkowych zbyt daleko idącą ochronę, której realizacja może w praktyce odbywać się kosztem użytkowników tych praw”⁹. Należy podkreślić, że Trybunał zakwestionował w zasadzie cały mechanizm automatyzmu ustalania odszkodowania, zatem także i w zakresie dwukrotności wynagrodzenia za niezawinione naruszenia (aczkolwiek, ze względu na związanie treścią skargi konstytucyjnej, nie orzekł o jego konstytucyjności). Stwierdził bowiem, że jeżeli podstawowym mechanizmem ochronnym polskiego

⁶ Ustawa z dnia 23 IV 1964 r. – Kodeks cywilny (Tekst jednolity Dz.U. 2017 poz. 459 wraz z późniejszymi zmianami).

⁷ J. Barta, R. Markiewicz, *op. cit.*, s. 385.

⁸ M.in. wyrok SN z dnia 26 VI 2003 r., V CKN 411/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 144.

⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 VI 2015 r., SK 32/14, OTK ZU 6A/2015, poz. 84.

prawa cywilnego jest odszkodowanie ustalane w granicach adekwatnego związku przyczynowego to: „nawet wprowadzanie elementów ryczałtowości nie może prowadzić do całkowitego zagubienia proporcji pomiędzy wielkością poniesionej szkody a tymże odszkodowaniem”¹⁰.

Interpretacja dokonana przez Trybunał Konstytucyjny nie rozwiązała jednak wszystkich wątpliwości. W orzecznictwie powstał chaos, ponieważ część sądów interpretowała wyrok TK szeroko¹¹, inne natomiast do wszystkich sytuacji automatycznie stosowały przepisy o dwukrotności¹². Dwukrotności, która budziła wcale nie mniejsze kontrowersje, wszak określano ją też mianem „kary za niewinność”¹³. Kwestia powyższa stała ostatecznie zarówno przed Sądem Najwyższym, jak i Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W odpowiedzi na pytanie prejudycjalne Sądu Najwyższego TSUE wyrokiem z dnia 25 I 2017 r. w sprawie C-367/15, orzekł o zgodności rozpatrywanego przepisu z prawem Unii Europejskiej. Wskazał, że w tym zakresie prawo UE wprowadza jedynie minimalne standardy nie zakazując tym samym ustalania silniejszej ochrony Państwom Członkowskim¹⁴.

Ostatnie słowo należało w tej sprawie do Sądu Najwyższego. Wobec niemożności orzeczenia o konstytucyjności bądź niekonstytucyjności tego przepisu (wszak, jak SN podkreślił wyraźnie w uzasadnieniu, sam tej kompetencji po prostu nie posiada), Sąd Najwyższy dokonał wykładni prokonstytucyjnej. W wyroku z dnia 10 XI 2017 r. sygn. akt V CSK 41/14 podzielił zapatrywania większości doktryny stwierdzając o represyjnym charakterze odszkodowania w wysokości dwukrotności jak i trzykrotności należnego wynagrodzenia, określając je wprost mianem przepisu wprowadzającego karę. Sąd Najwyższy wskazał również, że takie roszczenie jest

¹⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 VI 2015 r., SK 32/14, OTK ZU 6A/2015, poz. 84.

¹¹ Robiły to poprzez ograniczenie stosowania ryczałtowości do jednokrotności odpowiedniego wynagrodzenia np. wyrok SA w Katowicach z dnia 14 VI 2017 r., sygn. akt I ACa 517/16, LEX nr 2343460 lub wyrok SA w Gdańsku z dnia 16 VI 2016 r., sygn. akt V ACa 929/15, LEX nr 2147341.

¹² Np. Wyrok SO w Białymstoku z dnia 7 IV 2017 r., sygn. akt VII GC 270/16, LEX 2436794. lub Wyrok SA w Katowicach z dnia 28 XII 2017 r., sygn. akt I ACa 698/17, LEX 2446537.

¹³ J. Barta, R. Markiewicz, *op. cit.*, s. 388.

¹⁴ Wyrok TSUE z dnia 25 I 2017 r., w sprawie C – 367/15, Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa” w Oławie v Stowarzyszenie Filmowców Polskich w Warszawie, ECLI:EU:C:2017:36, pkt 23.

ewenementem w całym polskim systemie prawnym, wszak w razie „pozbawienia rzeczy lub prawa naruszający odpowiada tylko za utratę tego, co by uprawniony uzyskał, gdyby korzystano z jego praw legalnie”¹⁵. Celnie również zauważył, że nawet w nieodległym od prawa autorskiego prawie własności przemysłowej uprawniony z patentów, praw ochronnych na wzorach użytkowych i znakach towarowych, praw z rejestracji wzorów przemysłowych i topografii układów scalonych w razie wyrządzenia mu szkody może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej opłacie licencyjnej, albo innego stosownego wynagrodzenia, które w chwili ich dochodzenia byłyby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie. Dlatego też z powyższych przyczyn, Sąd Najwyższy uznał, że „odszkodowanie w wysokości dwukrotności należnej uprawnionemu opłaty stanowi nieproporcjonalną sankcję, która może prowadzić do naruszenia zasady sprawiedliwości społecznej, równej ochrony praw majątkowych, którą gwarantuje Konstytucja i jest ona nadmierna w stosunku do celu, jakim jest należyte zabezpieczenie twórców przed naruszeniem ich praw majątkowych”¹⁶.

Wobec tego Sąd Najwyższy stwierdził (co warto podkreślić, wbrew literalnemu brzmieniu przepisu), że uprawnionemu pozostaje możliwość żądania jednokrotności należnej mu opłaty lub dochodzenie odszkodowania na zasadach ogólnych, co umożliwi uzyskanie przez uprawnionego wyższej kwoty odszkodowania niż za pomocą jednokrotności opłaty licencyjnej. Od razu pojawiają się tutaj wątpliwości czy Sąd Najwyższy miał kompetencję dokonania poprawki ustawodawcy, orzekając *contra legem*. Wydaje się, że w tej sprawie Sąd Najwyższy postąpił o jeden krok za daleko, mógł bowiem orzec o „niestosowności” odszkodowania w wysokości dwukrotności właściwego wynagrodzenia, ale nie mógł wprowadzić w jego miejsce nowego brzmienia przepisów, zupełnie wybiegających poza wykładnię językową tekstu. Wielokrotnie bowiem sam wcześniej wskazywał, że dokonanie takiej wykładni nie powinno być dopuszczalne¹⁷. Dlatego, w mojej opinii, ze względu na zasadę stabilności i pewności prawa do momentu nowelizacji art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b, zastosowanie powinno znaleźć jedynie dochodzenie odszkodowania na zasadach ogólnych.

15 Wyrok SN z 10 XI 2017 r. sygn. akt V CSK 41/14, LEX nr 2428281.

16 *Ibidem*.

17 Wyrok SN z dnia 21 października 2011 r., IV CSK 133/11, OSNC 2012, nr 5, poz. 62; wyrok SN z dnia 8 marca 2012 r., V CSK 102/11, LEX nr 1213427.

Dochodzenie roszczeń na zasadach ogólnych

W związku z powyższym wzrostem znaczenia odszkodowania dochodzonego na zasadach ogólnych, kluczowym zagadnieniem stało się ustalenie pojęcia szkody, zwłaszcza w stosunku do naruszenia prawa autorskiego w Internecie. Zakres tej odpowiedzialności reguluje art. 361 KC, wskazujący, że zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność w granicach adekwatnego związku przyczynowego za szkody obejmujące straty (*damnum emergens*), które poszkodowany poniósł, oraz korzyści (*lucrum ceasans*), które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. W ocenie wysokości szkody zastosowanie znajduje przede wszystkim tzw. metoda dyferencyjna, polegająca na porównaniu stanu dóbr poszkodowanego w chwili ustalania szkody ze stanem hipotetycznym, czyli takim, jaki by zaistniał, gdyby wystąpiła szkoda¹⁸. Fundamentalną zasadą odpowiedzialności odszkodowawczej jest zasada pełnego odszkodowania¹⁹. Jest ona dopełniana przez zakaz wzbogacania poszkodowanego (*ne quis ex damno suo lucrum faciat*)²⁰. Zakaz ten oznacza, że odszkodowanie nie może przekraczać rozmiarów szkody, bowiem zasądzenie odszkodowania przewyższającego doznany uszczerbek pełniłoby funkcję kary²¹, a nawet odwetu. Najczęściej uprawnieni wyliczają swoje odszkodowania w wysokości opłaty licencyjnej, jaką by otrzymali, gdyby osoba naruszająca korzystała legalnie z jego twórczości i zawarła z nim w tym zakresie właściwą umowę, niezadko nawet na jej wielokrotność, ze względu na udostępnienie danego utworu też innym osobom niż pierwotny naruszyiciel²².

Inaczej określają to przepisy dyrektywy 2004/48/WE PE i Rady z dnia 29 IV 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej²³ (dalej jako dyrektywa). Art. 13 ust. 1 lit. a i b dyrektywy wskazują,

18 Tak np. wyrok SA w Warszawie z dnia 20 XI 2014 r., sygn. akt I ACa 685/14, LEX nr 1711573; A. Duży, *Dyferencyjna metoda ustalania wysokości szkody*, PiP 1993, z. 10, s. 55 i n.

19 A. Szpunar, *Zasada pełnego odszkodowania w prawie cywilnym*, PiP 1973, z. 5, s. 28 i n.

20 Por. wyrok SN z dnia 26 stycznia 2006 r., II CSK 108/05, OSP 2007, z. 3, poz. 29.

21 M. Kaliński, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2008, s. 213.

22 Tak było między innymi w sprawach: wyrok SA w Katowicach z dnia 28 XII 2017 r., sygn. akt I ACa 698/17, LEX 2446537 oraz wyroku SA w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt ACa 600/16, LEX nr 2418154.

23 Dyr. nr 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 IV 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej, Dz.Urz. UE L 157, 30/04/2004, s. 45–86.

że organ sądowy ustalający wysokość odszkodowania powinien wziąć pod uwagę po pierwsze wszystkie właściwe aspekty, także poniesione przez poszkodowaną stronę negatywne skutki gospodarcze z utraconymi zyskami włącznie, wszelkie nieuczciwe zyski uzyskane przez naruszającego oraz, we właściwych przypadkach, elementy inne niż czynniki ekonomiczne, w rodzaju np. uszczerbku moralnego, jaki naruszenie spowodowało dla właściciela praw lub po drugie, jako alternatywa dla powyższego rozwiązania mogą one ustanowić odszkodowania ryczałtowe na podstawie elementów takich jak przynajmniej suma opłat licencyjnych, honorariów autorskich lub opłat należnych w razie poproszenia przez naruszającego o zgodę na wykorzystanie praw własności intelektualnej.

Rozważania nad uzasadnieniem wyroku SA z dnia 29 VIII 2017 r.²⁴

W związku z powyższymi rozważaniami, olbrzymie znaczenie dla praktyki będzie miało określenie wysokości odszkodowania w zakresie naruszenia praw autorskich w Internecie. Próbę określenia ogólnych cech takiego odszkodowania podjął niedawno Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w wyroku z dnia 29 VIII 2017 r.²⁵ sygn. akt VI ACa 600/16. Trzeba od razu wskazać, że nie przeszło to bez echa, media szybko określiły go mianem „precedensowego”²⁶ czy też „wyroku wywołującego burzę”²⁷. A wszystko za sprawą jednego zdania „Jednak umieszczanie na tym portalu kolejnych kopii pliku – mimo że stanowi przestępstwo w rozumieniu art. 116 ust. 4 u.p.a.p.p. – nie zwiększa rozmiaru szkody osoby uprawnionej”²⁸, które szybko doprowadziło do po

²⁴ Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt VI ACa 600/16.

²⁵ Chociaż wyrok zapadł już w sierpniu, uzasadnienie ukazało się dopiero 21 I 2018 r.

²⁶ S. Wikariak, *Precedensowy wyrok: Powielanie pirackich plików przez kolejne osoby nie wpływa automatycznie na zwiększanie się szkody uprawnionego*, <http://serwis.gazeta-prawna.pl/prawoautorskie/artykuly/1099151,przestepstwo-piractwa-nie-musi-powodowac-szkody.html> [dostęp: 01.03.2018].

²⁷ B. Breczko, *Czy będzie trudniej walczyć z piractwem? Wyrok wywołał burzę*, <https://tech.wp.pl/czy-bedzie-trudniej-walczyć-z-piractwem-wyrok-wywolal-burze-6212738751555713a> [dostęp: 01.03.2018].

²⁸ Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 sierpnia 2017 r. sygn. akt: VI ACa 600/16, LEX nr 2418154.

wielokrotnie powielanej konstatacji, głoszącej, że „powielanie pirackich plików przez kolejne osoby nie wpływa automatycznie na zwiększanie się szkody uprawnionego”²⁹.

Sam wyrok, abstrahując od całego szumu medialnego, poruszył cztery ważne kwestie. Po pierwsze sąd opowiedział się za niekonstytucyjnością odszkodowania w wysokości dwukrotności właściwego wynagrodzenia, w konsekwencji czego dopuścił jedynie roszczenie odszkodowawcze na zasadach ogólnych³⁰ (nie zaakceptował tym samym poglądu dopuszczającego w takiej sytuacji jednokrotność właściwego wynagrodzenia³¹). Po drugie uznał, że w kontekście szkody konieczna jest analiza stanu majątku poszkodowanego przy uwzględnieniu sumy wszystkich naruszeń, wykluczając traktowanie każdego z naruszeń w oderwaniu od pozostałych³². Po trzecie, że w wypadku ustalenia wysokości szkody nie wystarczy jedynie powołanie się na cennik, uprawniony musi bowiem wykazać, że na taką kwotę umowę zawarł lub że jej zawarcie byłoby możliwe uwzględniając realia rynkowe³³. Po czwarte zaś, że umieszczenie na tym samym portalu kopii pliku nie prowadzi do powiększenia szkody³⁴. Ze względu na wcześniejsze omówienie pierwszego zagadnienia postaram się następnie odnieść do pozostałych trzech punktów.

Konieczność rozpatrywania całościowej sytuacji majątkowej poszkodowanego

Drugie z zagadnień poruszonych w omawianym wyroku odnosi się w rzeczywistości do pojęcia *lucrum cessans* czyli utraconych korzyści. Szkada w tej postaci wymaga dokonania porównania jak w normalnym toku

29 S. Wikariak, *Precedensowy wyrok: Powielanie pirackich plików przez kolejne osoby nie wpływa automatycznie na zwiększanie się szkody uprawnionego*, <https://serwis.gazetaprawna.pl/prawo-autorskie/artykuly/1099151,przestepstwo-piractwa-nie-musi-powodowac-szkody.html> [dostęp: 01.03.2018]; B. Breczko, *Czy będzie trudniej...*, *op. cit.*

30 Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt VI ACa 600/16, LEX nr 2418154.

31 Wyrok SN z dnia 10 XI 2017 r. sygn. akt V CSK 41/14, LEX nr 2428281.

32 Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt VI ACa 600/16, LEX nr 2418154.

33 *Ibidem*.

34 *Ibidem*.

zdarzeń kształtowałyby się prawa i obowiązki poszkodowanego bez wystąpienia zdarzenia szkodzącego³⁵. Powinno ono jednakże wyłącznie zawierać takie następstwa w majątku poszkodowanego, które oceniając rzecz rozsądnie, według doświadczenia życiowego, w okolicznościach danej sytuacji dałyby się przewidzieć, że doprowadziłyby do wzbogacenia majątku poszkodowanego³⁶. Co więcej, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 21 VI 2002 r. sygn. akt IV CKN 382/00 szkoda w postaci utraconych korzyści musi być przez żądającego odszkodowanie wykazana z dużym prawdopodobieństwem tak, że praktycznie w świetle doświadczenia życiowego można przyjąć, że utrata korzyści rzeczywiście miała miejsce³⁷.

Przy odniesieniu tego do zagadnienia wysokości szkody przy naruszeniu praw autorskich, koniecznie trzeba się odnieść do stanu faktycznego rozpatrywanego przez sąd apelacyjny. Doszło tam bowiem do bezprawnego rozpowszechniania utworu będącego podręcznikiem do nauki języka włoskiego w ramach jednego portalu, zasadniczo specjalizującym się w hostingu nielegalnych plików – www.chomikuj.pl³⁸. Nie była to jednak jedyna sprawa, która ostatecznie trafiła do sądu. Równolegle bowiem uprawniony złożył blisko 1 200 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa w związku z rozpowszechnianiem utworów, za każdym razem żądając odszkodowania w wysokości 3 500 zł³⁹. W żadnym wypadku zatem szkoda nie może być rozpatrywana w sposób oddzielny w odniesieniu co do wszystkich naruszeń. Konieczna jest analiza stanu majątkowego powoda przy uwzględnieniu wszystkich naruszeń. Jak celnie zauważa

35 A. Szpunar, *Odszkodowanie za szkodę majątkową: szkoda na mieniu i osobie*, Bydgoszcz 1998, s. 44 oraz K. Zagrobelny, *art. 361*, [w:] *Kodeks Cywilny. Komentarz*, P. Machnikowski, E. Gniewek (red.), Warszawa 2017.

36 K. Zagrobelny, *op. cit.*

37 Wyrok SN z dnia 21 VI 2002 r. sygn. akt IV CKN 382/00, LEX nr 52543.

38 O. Izomek, *Chomikuj.pl będzie ścigać piratów – jest wyrok sądu*, <https://www.dobreprogramy.pl/Chomikuj.pl-bedzie-scigac-pirатов-jest-wyrok-sadu,News,83246.html> [dostęp: 4.03.2018].

39 Należy jednak podkreślić, że za każdym razem uzasadniano je w inny sposób. W omawianej sprawie uprawniony uważał, że dochodzi opłaty równoważnej opłacie licencyjnej, natomiast w sprawie o (sygn. akt I C 758/16) toczącej się przed sądem okręgowym w Lublinie wyliczył to w następujący sposób: *jeden podręcznik o wartości 59 zł wystarcza na od 8 do 10 miesięcy nauki, a w roku szkolnym powstanie 6 grup językowych po 10 osób każda z nich, to koszt zaopatrzenia w podręczniki każdego uczestnika kursu to kwota 3540 zł. Stąd też powód obliczył wartość licencji na 3500 zł.*

sąd „prowadziłoby to przecież do wniosku, że w majątku powoda powstała szkoda w postaci utraconych korzyści w wysokości 4.200.000 zł (1.200×3.500 zł)⁴⁰. Przeciwny wniosek prowadziłby bowiem do kuriozalnych konsekwencji, wszak o wiele bardziej opłacałoby się uprawnionym dopuszczać do naruszania ich praw autorskich, a później dochodzić roszczeń w sądzie. Doprowadziłoby to do zaprzeczenia podstawowej zasady zakazu wzbogacenia poszkodowanego, tym samym pozbawiając jakiegokolwiek sensu całą instytucję odszkodowania.

Wysokość szkody

Trzecim i powiązaniem z poprzednim zagadnieniem poruszonym w omawianym wyroku jest sposób ustalania samej opłaty licencyjnej. Nie wystarczy wskazanie jej wysokości w cenniku czy regulaminie uprawnionego. Taka opłata licencyjna musi być uzasadniona gospodarczo, najlepiej by uprawniony mógł udowodnić zawarcie umowy licencyjnej z opłatą licencyjną o takiej wysokości, lub by chociaż mógł wykazać by było to w ogóle możliwe.

Kolejne rozpowszechnianie utworu

Koronnym punktem rozważań sądu była jednak w tej sprawie kwestia szkody w zakresie rozpowszechniania utworu. Wskazał on, że szkoda jest wyrządzona osobie posiadającej autorskie prawa majątkowe do utworu w chwili zamieszczenia pierwszego pliku, wobec czego umieszczenie na tym samym portalu kolejnych kopii pliku, nie zwiększa rozmiary szkody uprawnionego⁴¹.

By zrozumieć sedno tego wyroku kluczowe jest zrozumienie zasad, na jakich działa portal na którym pliki zostały umieszczone. Sąd słusznie zauważył, że w serwisie www.chomikuj.pl każdy użytkownik od momentu zalogowania ma możliwość pobrania pliku, co naturalnie narusza prawa autorskie twórcy⁴². Co do zasady każdy z plików udostępniany jest dla

40 Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt ACa 600/16, LEX nr 2418154.

41 *Ibidem*.

42 *Ibidem*.

wszystkich użytkowników (wyjątkiem są jedynie tzw. pliki „zachomikowane” lub prywatne, są one dostępne albo tylko samemu użytkownikowi lub wybranej przez niego grupie osób), serwis nie wprowadza także żadnych ograniczeń pobrań z jednego udostępnionego pliku. Zatem za każdym ponownym udostępnieniem pliku w tym serwisie (zakładając, że plik nie został wcześniej usunięty lub udostępniony wyłącznie konkretnej grupie osób) plik był udostępniony tej samej grupie osób. Nie ma to żadnego znaczenia, czy naruszytel udostępnił plik na tym samym portalu raz czy kilkanaście, bowiem wrzucając plik ponownie nie powiększyłby on szkody, nie wpływałoby w żadnym razie na poszerzenie grona odbiorców na portalu takiego typu. Słusznie zauważa sąd wskazując, że: „Ocena ta mogłaby być odmienna, gdyby pozwany rozpowszechniał utwór powoda w inny sposób niż pozostali użytkownicy portalu (...), co spowodowałoby, że dostęp do pliku z utworem był łatwiejszy (np. technicznie), możliwy dla szerszego, czy też innego kręgu osób lub w danym czasie był to jedyny dostępny na tym portalu plik z utworem powoda”⁴³. Naturalnie odmienny pogląd powinno się przyjąć w wypadku dodatkowego rozpowszechniania utworu na innych portalach, wtedy doszłoby bowiem do powiększenia rozmiarów szkody.

Nie powinno być także wątpliwości co do charakteru odpowiedzialności osób rozpowszechniających wtórnie rozpowszechniony utwór przez pierwotnego naruszydciela. W mojej opinii należałoby dokonać podziału takich osób w zależności, czy udostępniałyby one taki plik w ramach tego samego portalu co pierwotny naruszydciela czy robiłyby to w sposób inny. Co do pierwszej kategorii wydaje się, że mogłyby ponieść one odpowiedzialność solidarną (na podstawie art. 441 KC), ale jedynie w wysokości pierwotnej szkody. Mielibyśmy tu bowiem do czynienia z wypełnieniem wszystkich przesłanek takiej odpowiedzialności, a mianowicie: wyrządzeniem szkody czynem niedozwolonym z tego samego tytułu; jednością szkody, za którą ponoszą odpowiedzialność wszystkie podmioty oraz połączeniem związkiem przyczynowym szkody i zdarzenia ją powodującego, za które każdy ze współodpowiedzialnych ponosi odpowiedzialność⁴⁴. Co do drugiej sytuacji również nie można wykluczyć solidarnej

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ J. Gudowski, G. Bieniek, *Art. 441, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna*, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587754743/552183> [dostęp: 5.03.2018].

odpowiedzialności podmiotów udostępniających, lecz w tej sytuacji niewątpliwie doszłoby również do zwiększenia samej szkody.

Podsumowanie

W XXI wieku naruszenie praw autorskich stało się łatwe i przystępne jak nigdy wcześniej. Paradoksalnie, w świetle najnowszych orzecznictwa zarówno Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, jak również sądów powszechnych można dojść do wniosku, że ochrona praw autorskich stała się utrudniona bardziej niż we wcześniejszych latach pod rządami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wobec niekonstytucyjności art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b. w zakresie trzykrotności należnego wynagrodzenia oraz wątpliwości co do możliwości i sposobu stosowania dwukrotności odszkodowania wydaje się, że najpewniejszym sposobem (co nie oznacza, że prostym) jest uzyskanie odszkodowania na zasadach ogólnych.

Ustalając szkodę w wypadku naruszenia praw autorskich w Internecie należy porównać całościowy stan majątku poszkodowanego, biorąc pod uwagę jego wszystkie działania wobec naruszeń jego autorskich praw majątkowych. Co więcej, wykazując szkodę w wysokości opłaty licencyjnej (jako *lucrum ceasans*) uprawniony musi udowodnić, że na taką kwotę umowę zawarł lub że jej zawarcie byłoby możliwe uwzględniając realia rynkowe.

W wypadku naruszenia praw autorskich w Internecie istotnie należy pamiętać o tym, że co do zasady kolejne udostępnienie tego samego pliku na tym samym portalu nie będą prowadziły do powiększenia szkody. Jakkolwiek, do jej powiększenia jednak dojdzie, gdy plik zostanie udostępniony większej ilości odbiorców niż w wyniku udostępnienia pierwotnego. Zarówno w pierwszym, jak i drugim wypadku nie należy wykluczać powstania odpowiedzialności solidarnej między osobą pierwotnie udostępniającą plik, a osobami robiącymi to wtórnie.

Bibliografia

- Barta J., Markiewicz R., *Prawo Autorskie*, Warszawa 2016.
Duży A., *Dyferencyjna metoda ustalania wysokości szkody*, PiP 1993, z. 10.

- Delloite Advisory Sp. z o.o., *Piractwo w Internecie – straty dla kultury i gospodarki. Analiza wpływu zjawiska piractwa internetowego na gospodarkę Polski na wybranych rynkach kultury*, Warszawa 2017.
- Główny Urząd Statystyczny, *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2017 r.*, Warszawa 2017.
- Gudowski J., Bieniek G., *Art. 441, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna*, <https://sip.lex.pl/#/commentary/5877547-43/552183> [dostęp: 5.03.2018].
- Kaliński M., *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2008.
- Rafa J., *Internet w Polsce – historia, stan obecny i perspektywy rozwoju*, <http://web.archive.org/web/20020102190527/http://www.wsp.krakow.pl:80/papers/trzebinia.html> [dostęp: 25.02.2018].
- Szpunar A., *Odszkodowanie za szkodę majątkową: szkoda na mieniu i osobie*, Bydgoszcz 1998.
- Szpunar A., *Zasada pełnego odszkodowania w prawie cywilnym*, PiP 1973, z. 5.
- Zagrobelny K., *Art. 361, [w:] Kodeks Cywilny. Komentarz*, P. Machnikowski, E. Gniewek (red.), Warszawa 2017.

Orzecznictwo

- Wyrok TSUE z dnia 25 I 2017 r., w sprawie C – 367/15, Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa” w Oławie v Stowarzyszenie Filmowców Polskich w Warszawie, ECLI:EU:C:2017:36, pkt 23.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 VI 2015 r., SK 32/14, OTK ZU 6A/2015, poz. 84.
- Wyrok SN z dnia 21 VI 2002 r. sygn. akt IV CKN 382/00, LEX nr 52543.
- Wyrok SN z dnia 26 VI 2003 r., V CKN 411/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 144.
- Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2006 r., II CSK 108/05, OSP 2007, z. 3, poz. 29.
- Wyrok SN z dnia 21 października 2011 r., IV CSK 133/11, OSNC 2012, nr 5, poz. 62.
- Wyrok SN z dnia 8 marca 2012 r., V CSK 102/11, LEX nr 1213427.
- Wyrok SN z dnia 10 XI 2017 r. sygn. akt V CSK 41/14, LEX nr 2428281.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt ACa 600/16, LEX nr 2418154.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 20 XI 2014 r., sygn. akt I ACa 685/14, LEX nr 1711573.
- Wyrok SA w Gdańsku z dnia 16 VI 2016 r., sygn. akt V ACa 929/15, LEX nr 2147341.

Wyrok SA w Katowicach z dnia 28 XII 2017 r., sygn. akt I ACa 698/17, LEX nr 2446537.

Wyrok SA w Katowicach z dnia 14 VI 2017 r., sygn. akt I ACa 517/16, LEX nr 2343460.

Wyrok SO w Białymstoku z dnia 7 IV 2017 r., sygn. akt VII GC 270/16, LEX nr 2436794.

Źródła internetowe

W. Kowasz, *15 lat Microsoftu w Polsce*, <https://www.dobreprogramy.pl/15-lat-Microsoftu-w-Polsce,News,7358.html> [dostęp: 25.02.2018].

B. Brezko, *Czy będzie trudniej walczyć z piractwem? Wyrok wywołał burzę*, <https://tech.wp.pl/czy-bedzie-trudniej-walczyć-z-piractwem-wyrok-wywołał-burzę-6212738751555713a> [dostęp: 01.03.2018].

S. Wikariak, *Precedensowy wyrok: Powielanie pirackich plików przez kolejne osoby nie wpływa automatycznie na zwiększanie się szkody uprawnionego*, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/prawo-autorskie/artykuly/109-9151.przestępstwo-piractwa-nie-musi-powodowac-szkody.html> [dostęp: 01.03.2018].

O. Izomek, *Chomikuj.pl będzie ścigać piratów – jest wyrok sądu*, <https://www.dobreprogramy.pl/Chomikuj.pl-bedzie-scigac-piratów-jest-wyrok-sadu,News,83246.html> [dostęp: 4.03.2018].

ABSTRAKT

SPOSOBY USTALENIA WYSOKOŚCI ODSZKODOWANIA

W PRZYPADKU NARUSZENIA PRAW AUTORSKICH W RAMACH DZIAŁALNOŚCI PORTALU INTERNETOWEGO W PRAKTYCE SĄDOWEJ NA TLE WYROKU SA W WARSZAWIE Z DN. 29 SIERPNI 2017 R. W SPRAWIE O SYGN. AKT VI ACa 600/16

Naruszenie praw autorskich nie było nigdy wcześniej tak proste i banalne jak obecnie. Olbrzymie znaczenie w tej materii ma zwłaszcza Internet, a co za tym idzie nielegalne rozpowszechnianie za jego pomocą utworów. Często powtarza się, że prawo nie może nadążyć za techniką. Podobnie jest i w tym przypadku. Co więcej wydaje się, że orzecznictwo sądowe osłabia dotychczasową ochronę praw autorskich. W artykule omawiam dostępne roszczenia uprawnionemu, ze szczególnym uwzględnieniem roszczenia o naprawienie szkody na zasadach ogólnych, zwłaszcza w świetle

precedensowego orzeczenia sądu apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 VIII 2017 r., sygn. akt VI ACa 600/16.

SŁOWA KLUCZOWE: prawa autorskie, Internet, odszkodowania, naruszenie praw autorskich, nielegalne rozpowszechnianie.
